

Covid-19 Sürecinde Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Güdülenme Düzeyleri

Nursing Students' Professional Motivation During the COVID-19 Process

Gökten Öngel¹ ve Gülşah Gençer Çelik²

¹Uzman Dr., İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, goktenkorkmaz@yahoo.com, Orcid ID: 0000-0002-4165-3601

²Dr. Öğretim Üyesi, Beykent Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, gulsahg@beykent.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-8610-3673

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

Mesleki güdülenme,
Hemşirelik öğrencileri,
COVID-19

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 09 Haziran 2022

Kabul Tarihi: 24 Ağustos 2022

ARTICLE INFO

Keywords

Professional Motivation,
Nursing Students,
COVID-19

Article History:

Received: 09 June 2022

Accepted: 24 August 2022

ÖZET

Araştırma hemşirelik alanında eğitim alan öğrencilerin mesleki güdülenme düzeylerinin ve mesleki güdülenme profillerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilindeki iki vakıf yükseköğretim kurumundaki 361 öğrencidir. Öğrencilerin mesleki güdülenme profillerinin belirlenmesi için K-ortalamlar analizi kullanılmıştır. Analizler sonucunda öğrencilerin yüksek düzeyde içsel ve dışsal güdülenmeye sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin olumsuz güdülenme düzeyleri düşük seviyededir. Öğrencilerin mesleki güdülenmeleri açısından üç farklı profile sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük bir kısmının olumlu mesleki güdülenme profiline sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çok küçük bir kısmı düşük mesleki güdülenme düzeyine ait profile yer almıştır. Son olarak olumsuz güdülenme düzeyi içsel ve dışsal güdülenmeleri ile olumsuz ve düşük düzeyde ilişkilidir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular öğrencilerin gelecek planlamaları açısından ve mesleki eğitimin geliştirilmesi açısından önemlidir.

ABSTRACT

The research was carried out to determine the vocational motivation levels and professional motivation profiles of the students studying in nursing students. The research sample is 361 students in two foundation higher education institution in Istanbul. K-means analysis was used to determine the professional motivation profiles of the students. As a result of the analyses, it was determined that the students had a high intrinsic and extrinsic motivation level. In addition, students' negative motivation levels are low. It has been determined that the students have three different profiles regarding their professional motivation. As a result of the research, it was determined that most of the students had a positive professional motivation profile. A very small proportion of the students took part in a low professional motivation profile. Negative motivation level is negatively and at low level correlated with intrinsic and extrinsic motivation. The findings obtained as a result of the research are important in terms of the future planning of the students and the development of vocational education.

Güdülenme insan davranışlarını şekillendiren ve kontrol eden kaynaklardan biri olması sebebi ile önem arz eder. Genel olarak istek, ilgi, ihtiyaç unsurlarını içerisinde bulunduran “güdü” kavramı, hedefe yönelik bir davranış hareketine geçiren, yönlendiren, şiddetini ve kararlılığını belirleyen, devam ettiren bir güç olarak ortaya çıktığında “güdülenme” şeklinde tanımlanmaktadır (Özlü vd., 2014: 48). Güdülenme öğrenciler açısından ele alındığında öğrenmeye karşı istekli ve olumlu bir tutum olarak ifade edilebilmekte ve bu nedenle öğrenmeye karşı güdülenmenin elde edilecek öğrenme miktarı ile ilişkili olduğu söylenebilmektedir (Özlü vd., 2014: 48). Güdülenme eğitim alanında içsel, dışsal ve olumsuz olmak üzere 3 boyutta ele alınmaktadır. İçsel güdülenmede kişinin kendisi için davranışın gerekli olması; dışsal güdülenmede ise dış

uyaranların önemli ve gerekli olduğuna inanması söz konusudur (Bilgin ve Ocakçı, 2011: 41). Öğrenmeye duyulan merak, başarıma hazzı, mesleği sevmek, gelişme isteği gibi unsular içsel güdülenme; ödül, takdir edilme, eleştiriden kaçma gibi unsurlar ise dışsal güdülenmeyi ortaya çıkarmaktadır (Korkmaz ve İpekçi, 2015: 122). Olumlu güdülenmeyi sağlayan faktörler öğrencilerin başarısı üzerinde etkili olurken olumsuz faktörler hem başarısını hem de mesleki kariyer planlarını etkileyebilmektedir (Bilgin ve Efe, 2021: 45). Öğrencinin olumlu güdülenmiş olması onun öğrenme sürecine aktif olarak katılmasını sağlayabilmektedir (Kelecioğlu, 1992: 175). Dilekmen ve Ada (2005) öğrenmede güdülenmeyi etkileyen faktörleri; amaç ve içerik, öğretmen nitelikleri, ortam, öğretim ve değerlendirme olarak 5 alt başlıkta toplamışlardır. Kişilerin davranışlarındaki isteksizlik sonucu olumsuz güdülenme meydana gelir ve kişi gelişen durumun kendi davranışlarının kontrolü dışında olduğunu düşünür. Olumsuz güdülenme söz konusu olduğunda kişi öğrenmesini olumsuz etkileyecek davranışlarda (öğrenmeye yönelik çaba göstermemesi, kendini yetersiz görmesi ve hata yapma korkusu vb.) bulunur (Gün, 2018: 12). Öğrencilerin değişik düzeylerde mesleki güdülenmeye sahip olması olağan bir süreç olarak karşılanabilir. COVID-19 döneminde yaşanan gelişmeler ve öğrencilerin özellikle sağlık alanında meydana gelen gelişmelere şahit olması ile birlikte mesleki güdülenme düzeylerinde farklılıklar meydana gelebilir. Bu araştırmada COVID-19 döneminde hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenmelerinin hangi profillere sahip olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle k-ortalamalar analizi kullanarak öğrencilerin mesleki profilleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde mesleki güdülenme ile ilgili olarak yapılmış çalışmaların özeti sunulmuş, söz konusu çalışmalardan hareketle araştırmanın hipotezi oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmanın analizleri gerçekleştirilerek öğrencilerin mesleki güdülenme profilleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Son olarak elde edilen bulguların özetlenmesi ve tartışılması ile birlikte araştırma sonuçlandırılmıştır.

1. KAVRAMLAR ARASI İLİŞKİLER VE HİPOTEZ GELİŞTİRME

Acat ve Köşgeroğlu (2007) tarafından oluşturulan “Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği” (GKSÖ) toplam 24 madde ve 3 alt boyuttan oluşmuştur. Söz konusu alt boyutlar; 11 maddeden oluşan içsel güdülenme, 5 maddeden oluşan dışsal güdülenme ve 8 maddeden oluşan olumsuz güdülenmedir.

Civci ve Şener (2012) GKSÖ ile Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde öğrenim gören 176 sağlık yüksekokulu öğrencisinden anket formu kullanarak veri toplamışlardır. Çalışma bulgularına göre öğrencilerin mesleki güdülenme eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin sınıfları, cinsiyetleri, hemşireliğe toplumsal bakış açısının mesleki güdülenme açısından anlamlı bir farklılığa yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin meslek tercihleri ise mesleki güdülenme açısından önemli olarak bulunmuştur.

GKSÖ'nün kullanıldığı ve 414 sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencisinden elde edilen verilerin kullanıldığı Gayef ve Sarıkaya'nın (2013) çalışması mesleki yeterlilikle ilgili nedenlerin öğrencilerin güdülenmesi üzerinde etkili olduğunu ve sağlık liselerinden gelmiş öğrencilerin içsel güdülenmelerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından güdülenmelerinde anlamlı farklılık bulunmamasına karşın ikinci öğretim öğrencilerinin dışsal güdülenme düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik vd. (2014) GSKÖ kullanarak 2 devlet üniversitesindeki 622 hemşirelik öğrencisinden anket yoluyla veri topladıkları çalışmalarında katılımcıların gerek içsel gerekse de dışsal güdülenme düzeylerinin yüksek, olumsuz güdülenme düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Güdülenme düzeyleri arasında fark yaratan değişkenler ise; yaş, sınıf düzeyi, ailede sağlık çalışanı olmaması, insanlara yardım etmeyi seven kişilik yapısı olarak tespit edilmiştir.

Özlü vd. (2014) (GKSÖ) formunu kullanarak gerçekleştirdikleri 449 sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik öğrencisinin katıldığı çalışmalarında öğrencilerin olumsuz güdülenme düzeylerinin dışsal ve içsel güdülenme puanlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin mezuniyete yaklaşması ile birlikte olumsuz güdülenme düzeylerinde azalma meydana geldiği, dışsal ve içsel güdülenmelerinin ise arttığı tespit edilmiştir.

Köksal ve Yurttaş (2015) Sakarya Sağlık Yüksekokulundan topladıkları 100 anket verisi ile hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeylerini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma bulguları, katılımcıların içsel ve olumsuz güdülenme düzeyleri yüksek iken dışsal güdülenme düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Diğer yandan öğrencilerin bölümü tercih etme sırası, sınıfları, ileride meslekte yer alma niyetleri açısından mesleki motivasyonlarında farklılıklar meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca katılımcıların sınıf düzeyine, tercih sırasına, mezuniyet sonrası hemşirelik yapma durumuna, hemşireliği tercih etme nedenine ve öğrencilerin hemşireliği tanımlamaları doğrultularında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cerit ve Coşkun (2018)'un çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin toplam ve içsel güdülenme düzeylerinin ortalamasının üzerinde, dışsal güdülenme düzeylerinin ise yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sarımehmet vd. (2020)'nin 211 sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencisinden GKSÖ ile topladıkları veriler neticesinde katılımcıların içsel ve dışsal güdülenme düzeylerinin yüksek, olumsuz güdülenme düzeylerinin ise düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bilgin ve Efe

(2021) ebelik bölümü öğrencilerine yönelik çalışmalarında bölümü isteyerek seçme ile içsel ve dışsal güdülenme, eğitim kariyer planını etkileme durumu ile içsel güdülenme arasında anlamlı ilişkiye ulaşımlardır.

Taş ve Dalcalı (2021) Covid salgınının hemşirelik öğrencilerinin güdülenmeleri üzerindeki etkisini belirleyebilmek amacıyla 158 öğrenciden çevrimiçi anket yöntemi kullanarak veri toplamışlardır. Çalışma bulguları; içsel, dışsal ve toplam güdülenme düzeylerinin yüksek olduğu, olumsuz güdülenme düzeylerinin ise orta seviyede olduğu şeklindedir. Ayrıca içsel güdülenmenin cinsiyet, dışsal güdülenmenin sınıf düzeyi ve motivasyon, olumsuz güdülenmenin ise yaş, sınıf düzeyi ve motivasyona göre farklılık gösterdiği; gelir durumu, mesleği isteyerek seçme ve motivasyonu etkileme değişkenlerine göre hiç bir alt boyutta farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir.

Duruk vd. (2021) son sınıfta okuyan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeylerinin belirlenmesi amacı ile 97 öğrenciden elde ettikleri veriler ile çalışma yapmışlardır. Çalışma bulguları ebelik öğrencilerinin içsel ve mesleki öğrenme güdülenmesi puanlarının anlamlı ve daha yüksek olduğunu ayrıca bölümdeki öğrenci sayının içsel güdülenme puanını, onunda mesleki öğrenme güdülenmesi puanını etkilediğini göstermektedir. Cengiz vd. (2021)'nin 406 hemşirelik lisans öğrencisinden topladıkları verilerle gerçekleştirdikleri çalışmada güdülenme toplam puanı ve tüm alt boyut puan ortalamaları yüksek bulunmuştur.

Bircan ve Ünal (2021) akademik güdülenme ve kişilik tipleri ilişkisini incelemek amacı ile 410 spor bilimleri fakültesi öğrencisinin çalışma grubunu oluşturduğu bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma bulguları A tipi kişilik özelliğine sahip öğrencilerin B kişilik tipine sahip olanlara ayrıca kadınların erkeklere göre daha yüksek akademik güdülenmeye sahip olduğunu göstermektedir. Akademik güdülenme bölüme göre farklılık göstermezken; cinsiyet, yaş, ders yükü ve sınıf değişkenine göre anlamlı değişiklik göstermektedir.

Yukarıda değinilen araştırma sonuçları özetlenecek olursa; öğrencilerin demografik ve kişilik özelliklerine bağlı olarak mesleki güdülenme düzeylerinin farklılaştığını ifade etmek mümkündür. Öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyleri hakkında yapılan çalışmalar genellikle profillendirme amacı ile yapılmadığından öğrencilerin profilleri hakkındaki görüşlerimiz çıkarımsal olmaktadır. Yine de öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyleri açısından profillere ayrılması mümkün olacaktır. Çıkarımlardan esinlenerek oluşturulan araştırma hipotezi şu şekildedir;

H1: Öğrenciler mesleki güdülenme açısından farklı profillere ayrılmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN METODU

2.1. Araştırmanın Amacı

Güdülenme bireylerin öğrenmesi ve öğrenme ortamının düzenlenmesinde olduğu bilinmektedir (Acat, 2007). Güdülenme ile ilgili kuramlar güdülenmeyi bireyi harekete geçiren gizil güçler ve bu güçlerin bazı etkenler aracılığı ile harekete geçirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Onaran, 1991). Hemşirelik alanında eğitim alan öğrenciler özelinde mesleki güdülenme üzerine birçok araştırma yapılmıştır (Acat, 2007; Çelik, 2014; Cıvci ve Şener, 2012; Bilgin ve Ocakçı, 2011; Gayef ve Sarıkaya, 2012; Köksal ve Yurtaş, 2012; Cengiz vd. 2021; Duruk vd. 2021). Çalışmalar öğrencilerin mesleki güdülenmelerinin demografik özellikler açısından nasıl farklılaştığı, mesleki güdülenmeyi etkileyen faktörler gibi birçok nedene odaklanmaktadır. Ancak öğrencilerin mesleki güdülenme açısından nasıl profiller sağladıklarını ölçen araştırmaya rastlanmamıştır. Özellikle COVID-19 pandemisi döneminde öğrencilerin sağlık alanındaki gelişlere şahit olmaları mesleki güdülenmeleri açısından önemli olacaktır. Bu nedenle alanyazındaki eksiklikle birlikte bu araştırmanın amacı “COVID-19 döneminde hemşirelik alanında eğitim gören öğrencilerin mesleki güdülenme profillerinin belirlenmesi” olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilecek olan bulgular öğrencilerin içsel, dışsal güdülenme ve olumsuz güdülenme açısından nasıl profiller sunduklarına dair bilgi geliştirecektir. Ayrıca alanyazında nadir olarak kullanılan profillendirme çalışmalarına araştırma gündemi oluşturabilecektir.

2.2. Araştırmanın Örneklemi ve Örneklem Tekniği

Araştırmanın evreni sağlık alanına yükseköğretim düzeyinde eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise İstanbul'da vakıf yükseköğretim kurumunda eğitim gören hemşirelik öğrencilerdir. Verilerin toplanabilmesi için Beykent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler İçin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 20.12.2021 tarih ve 110 sayı ile izin alınmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilere anket formları dağıtılmıştır. Öğrencilerin tamamı hemşirelik alanında eğitim alan öğrencilerdir. Aktif olarak eğitime devam eden öğrencilerden 500'üne anket formu dağıtılmış ve 418 adet anket formu toplanmıştır. Anket formlarında önemli eksikleri olan katılımcıların yanıtları araştırma kapsamında kullanılmamıştır. Kapsam dışı bırakılan anketler sonucunda araştırmanın örneklemi 361 olarak gerçekleşmiştir. Araştırmanın örneklemine belirlenmesinde basit tesadüfi örneklem tekniği kullanılmıştır. Örneklem sayısının belirlenmesinde Hair vd. (2014) tarafından uygun görülen madde başına 10 örneklem kriteri esas alınarak 24 madde için en az 240 örneklem gidilmeye çalışılmıştır. Elde edilen örneklem araştırma için uygun sayıyı temsil ettiği varsayılmıştır.

2.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Hemşirelik alanında eğitim gören öğrencilerin mesleki güdülenme düzeylerinin tespit edilebilmesi ve mesleki güdülenme profillerinin belirlenmesi için yapılan bu çalışmada Acat ve Köşgeroğlu (2007) tarafından oluşturulan “Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği” kullanılmıştır. Söz konusu ölçüm aracı 5’li Likert ölçümü ile alan yazında birçok kez kullanılmış (Gençay ve Gençay, 2007; Çelik vd. 2014; Gayef ve Sarıkaya, 2012; Taş ve Köktürk Dalcalı, 2021; Evli, 2022) ve olumlu sonuçlar vermiştir. Ölçek 24 madde ve üç boyuttan (içsel güdülenme, dışsal güdülenme ve olumsuz güdülenme boyutlarından) oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan anket formunda ayrıca demografik sorular (sınıf, cinsiyet vb.) ve öğrencilerin bazı özelliklerini tanımlayan (bölümü isteyerek tercihe etme, vb.) toplam 7 soru yer almıştır. Bu çalışmada kullanılan ölçüm araçlarının Etik uygunluğu için Beykent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler İçin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 20.12.2021 tarih ve 110 sayılı ile izin alınmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Faktör analizi ve güvenilirlik analizi sonuçları: Mesleki güdülenme ölçeğinin hemşirelik öğrencileri tarafından uygun şekilde yanıtladığını tespit etmek ve ölçeğin uygunluğunu tespit edebilmek için faktör ve güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarının değerlendirilmesinde alanyazında sıkça kullanılmakta olan Hair vd. (2014) tarafından belirtilen kriterler esas alınmaktadır.

Tablo 1. Faktör Analizi ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

KMO ve Bartlett's Testi			
Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliği ölçümü			,937
Bartlett's küresellik testi	Yaklaşık ki-kare		5746,266
	Serbestlik derecesi		231
	Anlamlılık		,000
	Açıklanan toplam varyans		66,311
Güvenilirlik analizi sonuçları			
	Cronbach's Alpha		,885
	Madde sayısı		22
Döndürülmüş bileşen matrisi			
Maddeler	Bileşen		
	İçsel güdülenme	Dışsal güdülenme	Olumsuz güdülenme
igsoru9	,816		
igsoru14	,792		
igsoru15	,788		
igsoru10	,771		
igsoru16	,770		
igsoru13	,758		
igsoru8	,712		
igsoru11	,694		
igsoru12	,690		
igsoru7	,686		
igsoru6	,671		
dgsoru1		,832	
dgsoru3		,827	
dgsoru4		,788	
dgsoru2		,786	
dgsoru5		,739	
ogsoru21			,827
ogsoru23			,811
ogsoru20			,769
ogsoru24			,763
ogsoru22			,729
ogsoru17			,605

Mesleki güdülenme ölçeğinin faktör analizi sonuçları Tablo 1’de yer almaktadır. Faktör analizi sonucunda ölçeğin KMO örneklem yeterliği sonucu 0,937, açıklanan toplam varyansı %66,31, Bartlett’s küresellik testi sonucu $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında ölçeğin üç faktörde dağılım gösterdiği görülmektedir. Ölçekte yer alan maddelerin orijinal ölçekteki gibi ayrıldığı görülmektedir Acat ve Köşgeroğlu (2007) içsel güdülenme boyutunda 11 madde, dışsal güdülenme boyutunda 5 madde, olumsuz güdülenme boyutunda 6 madde yer almaktadır. Bununla birlikte olumsuz güdülenme boyutundaki 2 madde yetersiz düzeyde faktör ($< 0,4$) yüküne sahip olduğundan araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Güvenilirlik analizi sonuçları için Cronbach’s Alpha katsayısı incelenmektedir. Mesleki güdülenme ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0,885 olarak gerçekleşmiştir. Son olarak ölçekte 22 maddenin analizler sonucunda kullanılabilir durumda olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi ve güvenilirlik analizi sonuçlarının Hair vd. (2014) tarafından uygun görülen sınır değerlerini karşıladığı ve ölçeğin uygun faktör analizi değerlerini sağladığını ifade etmek mümkündür.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler		Kişi	Ortalama	Std. Sapma				
Dışsal güdülenme		361	4,3512	1,07075				
İçsel güdülenme		361	4,0118	,96460				
Olumsuz güdülenme		361	2,1717	1,06837				
Değişken	Özellik	Kişi	%	Değişken	Özellik	Kişi	%	
Bölüm tercihi	1-5 arası	220	60,9	Ailede sağlık çalışanı	Var	78	21,6	
	6-10 arası	80	22,2		Yok	283	78,4	
	11-15 arası	34	9,4					
	16+	27	7,5					
Mesleğin toplumdaki imajı	Olumlu	293	81,2	Bölüm tercih nedeni	Mezun olduğumda kolay iş bulabileceğim için	91	25,2	
	Olumsuz	19	5,3		Üniversiteye giriş puanım yettiği için	59	16,3	
	Kararsız	49	13,6		İnsanlara yardım etmek istediğim için	36	10,0	
					Ailem istediği için	15	4,2	
İleride mesleği yapma isteği	İstiyorum	285	78,9	Cinsiyet	Mesleği Seviyor olma	130	36,0	
	İstemiyorum	13	3,6		Diğer	30	8,3	
	Kararsızım	63	17,5		Erkek	96	26,6	
					Kadın	265	73,4	

Kişi: 361

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeylerinin tespit edilebilmesi için yapılan tanımlayıcı istatistikler ile ilgili bulgular Tablo 2’de sunulmaktadır. Öğrencilerin dışsal güdülenme düzeylerinin ($\bar{x}$ = 4,35) çok yüksek düzede olduğu, içsel güdülenme düzeylerinin ($\bar{x}$ = 4,01) yüksek seviyede olduğu ve olumsuz güdülenme düzeylerinin ($\bar{x}$ = 2,17) düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca standart sapmalar incelendiğinde normal sayılacak aralıkta olduğunu ifade etmek mümkündür.

Öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır. Öğrencilerin %26,6’sı erkek, %73,4’ü kadınlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin %21,6’sının ailesinde sağlık çalışanı bulunurken, %78,4’ünün ailesinde sağlık çalışanı bulunmamaktadır. Öğrencilerin %60,9’u yerleştiği programı 1-5 arasında tercih ederken, %22,2’si 6-10 arasında, %9,4’ü 11-15 arasında, %7,5’i ise 16 ve daha fazla sırada tercih etmiştir. Öğrencilerin %81,2’si bölümün toplumdaki imajını olumlu olarak düşünürken, %5,3’ü olumsuz olarak değerlendirmekte, %13,6’sı ise toplumdaki imaj hakkında kararsızdır. Öğrencilerin bölümlerini tercih etmelerindeki nedeni incelendiğinde; öğrencilerin %25,2’si kolay iş bulma, %16,3’ü puanlarının yetmesi, %10’u insanlara yardım edebilecekleri için, %4,2’si aile istediğinden dolayı, %36’sı mesleği seviyor olmasından dolayı, %8,3’ü ise diğer nedenlerden dolayı mesleği seçtiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %78,9’u ileride mesleği yapmak istediğini, %3,6’sı yapma istemediği %17,5’i ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3. Değişkenler Arası İlişkiler

		Dışsal güdülenme	İçsel güdülenme	Olumsuz güdülenme
Dışsal güdülenme	Pearson Korelasyon	1		
	Anlamlılık (2-Kuyruk)			
	Kişi	361		
İçsel güdülenme	Pearson Korelasyon	,696**	1	
	Anlamlılık (2-Kuyruk)	,000		
	Kişi	361	361	
Olumsuz güdülenme	Pearson Korelasyon	-,158**	-,146**	1
	Anlamlılık (2-Kuyruk)	,003	,005	
	Kişi	361	361	361

** Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır (2-kuyruk)

Öğrencilerin mesleki güdülenmelerinin alt boyutları arasındaki ilişkilerin tespit edilebilmesi için yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır. Dışsal güdülenme ile içsel güdülenme arasında yüksek düzeye yakın, pozitif yönde ve $p<0,05$ düzeyinde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Dışsal güdülenme ile olumsuz güdülenme arasında çok düşük düzeyde, negatif yönde ve $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Son olarak içsel güdülenme ile olumsuz güdülenme arasında çok düşük düzeyde negatif yönde ve $p<0,05$ düzeyinde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Öğrencilerin olumsuz güdülenme düzeyleri onların içsel ve dışsal güdülenmeleri ile olumsuz ve düşük düzeyde ilişkilidir.

Tablo 4. K-Ortalamalar Kümeleme Analizi Sonuçları

	Kümeler			
	(1)	(2)	(3)	
Dışsal güdülenme	1,70	4,71	4,61	
İçsel güdülenme	2,12	4,35	4,05	
Olumsuz güdülenme	2,64	1,49	3,35	
ANOVA				
Değişkenler	Küme	Hata	F	Anlamlılık

	Ortalama kare	Serbestlik derecesi	Ortalama kare	Serbestlik derecesi		
Dışsal güdülenme	157,854	2	,271	358	582,399	,000
İçsel güdülenme	83,738	2	,468	358	178,983	,000
Olumsuz güdülenme	127,937	2	,433	358	295,430	,000
Her kümedeki kişi sayısı						
	(1)				40,000	
Kümelere	(2)				214,000	
	(3)				107,000	
Kişi sayısı (Toplam)					361	

Öğrencilerin mesleki güdülenme açısından profilendirilmesi sağlamak için kümeleme analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır. Birinci profilde yer alan öğrencilerin dışsal güdülenme düzeyleri çok düşük, içsel güdülenme düzeyleri düşü ve olumsuz güdülenme düzeyleri kıyasla düşük düzeydedir. İlk profilde yer alan öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyleri genel olarak düşük düzeydedir. Söz konusu profilde 40 öğrenci bulunmaktadır. İkinci profilde yer alan öğrencilerin dışsal güdülenme düzeyleri çok yüksek, içsel güdülenme düzeyleri çok yükseğe yakın, olumsuz güdülenme düzeyleri ise çok düşük düzeydedir. İkinci profilde yer alan öğrencilerin yüksek düzeyde olumlu güdülenmeye sahip oldukları görülmektedir. Bu profilde 214 öğrenci yer almaktadır. Üçüncü profildeki öğrencilerin dışsal güdülenme düzeyleri ise çok yüksek, içsel güdülenme düzeyleri yüksek iken olumsuz güdülenme düzeyleri kararsızlık seviyesindedir. Söz konusu profildeki öğrencilerin sayısı 107'dir. Kümeleme analizine dahil edilen boyutların profillere ayrılması $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır. Öğrencilerin profil dağılımları ortalamalar açısından incelenerek isimlendirilmiştir. Bu nedenle ilk gruba düşük mesleki güdülenme, ikinci gruba olumlu mesleki güdülenme ve üçüncü gruba yüksek mesleki güdülenme isimleri verilmiştir. Genel olarak incelendiğinde ilk profilde yer alan öğrencilerin mesleki güdülenme düzeylerinin düşük düzeyde, ikinci profildeki öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyleri önemli düzeyde olumlu güdülenme şeklinde ve üçüncü profildeki öğrencilerin yüksek düzeyde güdülenme eğiliminde olduğu görülmektedir. Ancak üçüncü profildeki öğrencilerin olumsuz güdülenme eğilimleri dikkat edilmesi gereken düzeydedir. Çünkü söz konusu öğrencilerin olumsuz faktörleri içselleştirmesi mümkündür. Ayrıca dışsal güdülenmeye açık olmaları öğrencilerin olumsuz güdülenmeleri ile ilişki içinde olacağından mesleki güdülenmeleri olumsuz etkilenebilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyleri ve mesleki güdülenme profillerini belirlemek için yapılan araştırma sonucunda bazı bulgulara ulaşılmıştır. Öncelikle öğrencilerin yüksek düzeyde mesleki güdülenmeye sahip oldukları, yani mesleklerini yapmak için olumlu bir motivasyona sahip oldukları görülmüştür. Bunun yanında hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenmede açısından olumsuz güdülenme düzeylerinin çok düşük olduğu görülmüştür. Diğer yandan öğrencilerin güdülenme açısından üç farklı profile sahip oldukları tespit edilmiştir. İlk mesleki güdülenme profilindeki hemşirelik öğrencilerinin olumsuz güdülenme düzeylerinin içsel ve dışsal güdülenme düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu profildeki öğrencilerin olumsuz güdülenme eğilimlerinin yüksek olmasından dolayı özel rehberlik ve mesleki yeterlilik destekleri ile güçlendirilmesi gerekebilir. Diğer yandan ikinci mesleki güdülenme profilindeki öğrencilerin diğer profillerden önemli düzeyde ayrıştığını ifade etmek mümkündür. Bu profildeki öğrenciler içsel ve dışsal motivasyona çok yüksek düzeyde sahiptirler ve olumsuz güdülenme oldukça düşüktür. Söz konusu öğrenciler için temel alanlarının yanında meslekleri ile ilgili diğer yan bilgilere sahip olacakları eğitim programlarının uygulanması önerilir. Son olarak üçüncü mesleki güdülenme profilindeki öğrencilerin içsel ve dışsal güdülenmelerinin yanında önemli derecede olumsuz güdülenmeye de açık oldukları görülmektedir. Bu profilde yer alan öğrenciler için olumsuz güdülenmeden etkilenmemeleri için farkındalık ve iyi oluşlarını arttıracak eğitimler uygun olabilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular öğrencilerin gelecek planlamaları açısından ve mesleki eğitimin geliştirilmesi açısından önemlidir. Öğrencilerin profillerinin belirlenmesi geleneksel eğitim ve kariyer planlamasına göre daha etkin sonuçlar almak adına önemlidir. Profillerin belirlenmesi öğrencilerin ihtiyaç duydukları noktaları daha spesifik olarak belirlemeye yardımcı olacaktır. Böylece daha küçük gruplar olarak incelenebilen öğrencilerin şu anki ve gelecekteki eğitimlerinde ve meslek hayatlarında daha sağlıklı bir süreç yaşamalarına destek verilebilir.

Araştırmada elde edilen bulgular alanyazındaki benzerlerinden önemli derece farklılaşmaktadır. Hemşirelik alanında öğrenci profillerinin belirlenmesi ve profillere göre araştırma yönelimi sağlaması açısından özellikle Türkçe alanyazında çalışma alanı kısıtlıdır. Bu araştırma ile birlikte söz konusu eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır. Ancak tüm bunların yanında araştırma bazı kısıtlara sahiptir. Öncelikle öğrencilerin profillerinin belirlenmesinde tek yöntem K-ortalamalar analizi kullanılmıştır. K-ortalamalar analizi sürekli değişkenler için uygun bir analiz tekniği olduğundan öğrencilerin kategorik olarak belirlenen özelliklerini yansıtmamaktadır (Tatlı, 2020). Bu nedenle öğrencilerin kategorik olarak incelenen özelliklerinin geniş bir çerçevede belirlenmesi ve kategorik değişkenlerde daha etkili sonuçlar veren iki aşamalı kümeleme analizi ile test edilmesi

önerilir. Diğer önemli bir araştırma kısıtı ise araştırma nedensellik bulguları vermemektedir. Bu nedenle öğrencilerin ilgili profilleri göz önüne alınarak mesleki güdülenmelerini etkileyen faktörlerin tespit edilmesi mesleki güdülenme hakkında daha özel sonuçların elde edilmesini sağlayacaktır. Son olarak öğrencilerin kariyer danışmanlığı hizmetlerinden yararlanması onların kendileri için doğru meslekleri seçmeleri açısından önemlidir. Üniversite eğitimine başlamadan önce öğrencilere mesleki açıdan destekler sunulması, öğrencilerin bireysel beceri ve ilgi alanlarının keşfedilmesi için kurum ve kuruluşların programlar geliştirmesi gerekmektedir.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Declarations of Research and Publication Ethics: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır / This study has been prepared in accordance with scientific research and publication ethics.

Etik Kurul Onayı / Ethics Committee Approval: Makale için Beykent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler İçin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 20.12.2021 tarih ve 110 sayı ile izin alınmıştır/ Permission for the article was obtained from the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Beykent University for Social and Human Sciences, dated 20.12.2021 and numbered 110.

Yazar Katkıları / Author Contributions: Yazarlar eşit oranda katkı sağlamışlardır./The authors contributed equally.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır / There is no conflict of interest arising from the study for the author or third parties.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- Acat, M. B. ve Köşgeroğlu, N. (2007). Güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeği. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 7, 204-210
- Bilgin, Z. ve Efe, M. (2021). Ebelik öğrencilerinin güdülenme düzeylerinin mesleki kariyer planlarına etkisi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 44-52. doi: 10.26453/otjhs.689406
- Bilgin, Z. ve Oçakçı, A. F. (2011). Ebelik öğrencilerinde mesleki güdülenme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 40-46.
- Bircan, M. N. ve Ünal, H. (2021). Akademik güdülenmenin kişilik tiplerine göre incelenmesi (Spor bilimleri fakültesi örneği). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 164-180. doi: 10.33468/sbsebd.160
- Cengiz, Z., Gürdap, Z., Karaca, E. ve Acun, M. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin öz yeterlilikleri ile mesleki güdülenmeleri arasındaki ilişki. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 8(1), 12-20.
- Cerit, B. ve Coşkun, S. (2018). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(4), 283-289.
- Cıvci, H. ve Şener, E. (2012). Hemşire adaylarının mesleki güdülenme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 5(4), 142-149.
- Çelik, S., Şahin, E., Dadak, F., Sidal, S. G. ve Akyüz, F. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1 (2), 43-56. DOI: 10.17681/hsp.16373
- Dilekmen, M. ve Ada, Ş. (2005). Öğrenmede Güdülenme. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 113-123.
- Duruk, N., Kalaycı, F. ve Aydın, E. C. (2021). Hemşirelik ve ebelik son sınıf öğrencilerinde mesleki güdülenme. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 4 (1), 26-33.
- Evlü, M. (2022). Hemşirelik öğrencilerinde psikolojik iyi oluş, empati, mesleki güdülenme: Bir path analizi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 31 (1), 60-65. DOI: 10.34108/eujhs.953485
- Gayef, A. ve Sarıkaya, Ö. (2013). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinde mesleki güdülenme. *Tıp Eğitimi Dnyası*. 33(33), 9-18.
- Gençay, Ö. A. ve Gençay, S. (2007). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 241-253.
- Gün, T. (2018). *Hemşirelik öğrencilerinin güdülenme ve öğrenme stratejileri*. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilimdalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Hair, J. F., Anderson R. E., Anderson R. ve Black W. (2014). *Multivariate data analysis*, New York, Macmillan.
- Kelecioğlu, H. (1992). Güdülenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 175-181.
- Korkmaz, A. Ç. ve İpekçi, N. N. (2015). Hemşirelik eğitiminde güdülenme: Öğrencilerin içsel ve dışsal güdülenme kaynakları. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 3(2), 121-131. doi:10.5222/SHYD.2015.121
- Köksal, L. G. ve Yurttaş, A. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyleri. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 10-15.
- Onaran, O. (1991). *Çalışma yaşamında güdülenme kuramları*. Ankara, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Özlü Kahraman, Z., Gümüş, K., Güngörmüş, K., Avşar, G. ve Özer, N. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin mesleklerine ilişkin güdülenme kaynakları ve sorunlarının incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11(1), 47-53.
- Sarımehmet, D., Altınbaş, B. C. Gümrukçüoğlu, N. ve Uzun Duran, S. (2021). Students' professional motivation levels, factors affecting their motivation, and their views regarding their professions: A vocational school of health services example. *Journal of Education and Future*, (19), 75-84. DOI: 10.30786/jef.605861
- Taş, A. S. ve Köktürk Dalcalı, B. (2021). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinde mesleki güdülenme. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 418 – 424.
- Tatlı, H. S. (2020). Dokunma ihtiyacı açısından showrooming ve webrooming davranışlarının araştırılması. *Beykoz Akademi Dergisi*, 8(2), 20-40.

